

Beszámoló az IFLA 88. kongresszusán való részvételről

Kovács Norbert

Illyés Gyula Könyvtár

2023 augusztus 23-án Rotterdamban, az IFLA 88. kongresszusának (IFLA WLIC - Library and Information Congress 88th IFLA General Conference and Assembly) zöldkönyvtári díjkiosztó eseményén a második legjobb Grand scale projektért oklevelet vehettem át az Illyés Gyula Könyvtár pályázataért. A regisztrációt az MKE ösztöndíja, míg kiutazásomat a Europe Direct Tolna támogatta. Az IFLA Ensulib (Environment, Sustainability and Libraries) szekciójának meghívása egy poszter szekcióra, majd pályázatunk, a *Library at the Gates of Cultures and Gemenc*, rövid, prezentáció formájában való bemutatásáról szólt. Az elvárás az volt, hogy a kongresszus elejétől a végéig legyek jelen. Így egy hetet tartózkodtam Rotterdamban, a konferencia megnyitójától annak zárásáig jelen voltam. Ezúton is köszönöm a Magyar könyvtárosok Egyesületének a pályázat sikerének támogatását!

Pályázatunk egy 2020-ban megkezdett könyvtár zöldítési folyamat betetőzése volt. A könyvtár vezetősége tudatosan a zöldkönyvtárrá válás mellett kötelezte el magát azt követően, hogy a Modern Városok Program keretében a kormányzat kötelezettséget vállalt a Szekszárdi Tudásközpont megépítésére. A fenntarthatóság elveinek megfelelően tervezett és épített modern épület a Tolna Vármegyei Levéltár kezelésébe kerülve az Illyés Gyula Könyvtárnak is helyt ad a jövőben. Az épület adottságai lehetővé tették a zöldkönyvtári működés kialakítását, így a minősített könyvtári cím elnyerését követően az intézmény továbbfejlesztésének iránya gyorsan eldőlt. A zöldkönyvtári fejlesztés szervezeti kerete egy öko-munkacsoport felállítása volt, melynek én lettem a vezetője. Az új irányvonalat pedig az intézmény stratégiájának részévé téve, küldetésnyilatkozatban is rögzítettük. A cél kezdettől egy komplex megközelítés volt, a környezettudatos elkötelezettség a gyűjtőkörben, a programkínálatban, a szolgáltatások terén és az intézmény kommunikációjában is meg kellett jelennie. A tervezés folyamán nagyban támaszkodtunk a hazai és külföldi zöldkönyvtárral foglalkozó szakirodalomra, az ún. IFLA Green Library check-listre, az ENSZ 2030 Agenda 17 Fenntartható Fejlődési Célra.

A pályázat megírása mindent egybevetve 3 hónapot vett igénybe. A prezentációs forma mellett döntve igyekeztünk a zöldkönyvtári munkánk minden aspektusát bemutatni, érintve az előzményeket, az inspirációs forrásokat, bemutatva az új tudásközpontban megvalósítható jövőképünket. A pályázat címe a beadványnál szükséges természetföldrajzi adottságról, a gemenci erdő közelségéről, illetve arról a tényről tanúskodik, hogy Szekszárd utak találkozásánál, eltérő életmódú, kultúrájú térségek találkozásánál fekszik, illetve a szándékra, hogy a könyvtár hídként, kapuként működjön a jövőben is a lokális és a globális érzékenységű viszonylatok között. Elgondolásunk szerint egy zöldkönyvtárnak valóban olyan tudástárnak kell lennie, ami útmutatóval képes szolgálni a dezinformációval terhelt világban a klímaváltozással, környezeti válsággal kapcsolatban. Valódi társadalmi hatást kívántunk kifejteni, megfelelően a vállalt küldetésnek. Így született a hálózat ötlete: az Illyés Gyula Könyvtár a megyei módszertani központ, ODR-könyvtár, a kistérségi ellátás szervező intézménye. A KSZR biztosította tehát a keretet a megyei zöldkönyvtári tevékenység számára. Önkéntes alapon kezdtünk neki a térségi könyvtárak zöldkönyvtári átalakításának. A program ma már egyértelmű sikernek mondható, más megyékben is követni kezdték ezt az utat. A másik fontos lépés, amiben a pályázat kitűnhetett, hogy a már meglévő zöldkönyvtárak összefogását kezdeményeztük, a helyben 1-1 elkötelezett könyvtáros tevékenysége révén megkezdett zöldítési folyamatnak így országos indíttatást adva, mozgalommá fejlesztendő az elszigetelt törekvéseket. Hisszük, hogy a könyvtári hálózat lehetőséget biztosít a környezettudatos szemlélet terjesztésére, formálására. Hisszük, hogy a könyvtárak képesek megszólítani ezen keresztül a társadalmat, ezáltal pedig saját maguk jelentőségét is ki tudják domborítani.

Pályázatunk mondanivalója egybeesett a kongresszus jelszavával, ami a networkingre utal, a hálózati cselekvés fontosságát húzta alá: „Let’s work together, let’s library, building a sustainable future through the SDG-s”. A pályázati prezentáció mellett egy önértékelési űrlapon kellett megadni a tevékenységünkhöz kapcsolódó legfontosabb adatokat, továbbá egy rövidebb 200 szavas absztraktban áttekinthető módon szövegesen összefoglalni az anyagot, beleértve a könyvtár bemutatását, a pályázat jelentőségét és üzenetét a világ könyvtárai számára. A pályázatot természetesen idegen nyelven, az IFLA valamely hivatalos nyelvén kellett benyújtani, mi ezt angolul tettük, ahogy az a címéből is látszik.

Először a poszter szekcióba hívták meg a pályázatot, így a meglehetősen szerteágazó tevékenységünket egy 190x60 cm-es poszteren kellett megjeleníteni. Három jelszót kellett megadnunk, ami visszaadja a poszter és a pályázat mondandóját: zöldkönyvtár, networking és

társadalmi felelősségvállalás. A pályázat fő mondanivalóit 4 fő pontba tömörítve munkánk főbb irányvonalait jeleztük. Úgy véltük, hogy egy tematikus folyamatára helyett célszerűbb valami szimbólumot használni képként, a tudásközpont bejárata mellett végül a gemenci erdőt legjobban szimbolizáló gímszarvasról Retkes Tamás fényképész fotóját használtuk fel, aki

örömmel járult hozzá pályázatunkhoz. A munkánkhoz észrevételeivel, szakmai tanácsaival Barátné Professzor Dr. Hajdu Ágnes nagyon fontos segítséget nyújtott. Április 21-én érkezett aztán a hír, hogy a poszterünket beválasztották a bemutatható anyagok közé, majd később, hogy rövidlistára helyezték a pályázatunkat, így már a prezentáció személyes előadásának lehetősége is mind vonzóbb lett. Ennek megvalósításához volt elengedhetetlen az MKE ösztöndíja és a Europe Direct segítsége. A regisztráción túl egy rövid angol nyelvű önéletrajzot és motivációs levelet kellett feltölteni a konferencia honlapján a részvétel

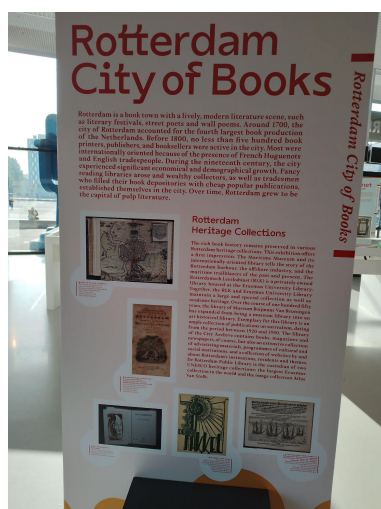
véglegesítéséhez. Június 2-án jött a bomba meglepetés, hogy benne vagyunk az első háromban a legjobb zöldkönyvtár kategóriában – ez pedig minden sorrend nélkül is azt jelentette, hogy 2020 után ismét lesz magyar elismertje a Green Library Awardnak!

Az utazást megelőzően augusztus 2-án online tájékoztatót tartott az IFLA és a holland szervezőbizottság a kongresszuson elsőként résztvevők számára. Ez az ismertető személyesen is megerősített a kiutazás fontosságában. A tájékoztató az IFLA konferenciák menetéről, állandó és új paneljeiről és a nemzetközi szövetség életének fejleményeiről informált, Rotterdam kulturális hátterének felvillantása mellett.

A díjátadó augusztus 23-án, kedden volt esedékes, a bemutatót az idő rövidegére tekintettel Petcha kutchá formátumban várták. Szigorúan 6 percre szorítva, 23 dia mennyiségben, diánként 1-2 képpel és pár magyarázó mondattal. A prezentáció ilyen sűrítése egyszerre volt komoly kihívás és némileg könnyebbség is. A formátumhoz a legtöbb szekcióban, díjátadón – mint az a helyszínen kiderült – rendre nem tartották magukat a résztvevők, ugyanakkor mikor 22-én személyesen is találkoztam Dr. Petra Haukéval, megnyugtató volt hallani, hogy tökéletesen oldottuk meg az elvárást.

Hollandiába augusztus 21-én érkeztem az eindhoveni repülőtérre, majd Rotterdamba utazva a Witte de Withstraat-ra szálltam meg egy hostelben, néhány metró megállóra a konferenciának helyt adó hatalmas arénától, a Rotterdam Ahoy-tól. A díjátadó helyszíne, a

nagyszínpad (RTM stage) 3D-s előzetes megtekintése nem kevés izgalommal töltött el, amit visszaigazolt a megnyitó rendezvény hétfő délelőtt. A telt házas Opening Ceremony úgy gondolom óriási élményt jelentett minden megjelentnek. A holland szervezőcsapat, a város önkormányzata, Hollandia kulturális minisztériuma mindent megtett annak érdekében, hogy a világ minden tájáról megjelent könyvtárosok átérezzék szakmájuk méltóságát, küldetésük fontosságát. Rotterdamban nem is lehetett volna tökéletesebb hely a konferencia számára: Európa legnagyobb kikötője a holland multikulturalitás és Erasmus örökségének (a szellemi nyitottság, a tudás megbecsülése, a kultúrák párbeszéde) szimbóluma.

Barbara Lison IFLA elnök, Alderman Kasmi, Rotterdam polgármestere, Gunay Uslu kulturális államtitkár, Robbert Dijkgraaf kulturális és tudományos miniszter, Theo Kamperman a holland bizottság elnöke és Laurentien holland hercegnő megnyitó beszédei a reneszánsz polihisztornak a múltból a jövő felé mutató, példamutató és követhető kulturális örökségének a folytatóiként hangzottak el.

A konferencia első napja a regisztrációval, az épület felfedezésével telt, a megnyitó nyújtotta élményt követően volt lehetőségem a poszter szekciónak helyt adó kiállító csarnok felfedezésére, ahol még építették a legkülönbözőbb szolgáltatók, cégek és egyetemek és nemzeti szövetségek standjait. A poszterek felhelyezésére kettő, az állványokból kialakított

folyosó nyújtott lehetőséget. Megkeresve a poszterünk kijelölt helyét, megismerkedtem szomszédaimmal, felhelyeztem a posztert, a stúdió szobában feltöltöttem a prezentációt, lefotóztak. Petra Haukéval tudtam pár szót váltani, hogy röviddel a díjátadó előtt az összes érintettel találkozzunk kedden az esemény előtt az Ahoy egy kisebb termében. Az Ensulib szekció, a környezettudatosság kérdésének zöldkönyvtári képviselőjének fontosságát jelzi,

hogy a megnyitó és a záró esemény mellett a Green Library Award díjátadó volt az egyedüli élőben, interneten közvetített esemény, ami a szekció vezetősége számára is új, remegve várt

esemény volt. Még este részt vettem a rotterdami pályaudvaron a könyvtáros flashmobon is, ahol mindenki egyszerre, nemzeti nyelven olvasott fel hazája egy fontos ifjúsági könyvéből – az eseményt a gyermekkönyvtárosok szekciója szervezte. Én Molnár Ferentől *A Pál utcai fiúkból* olvastam föl, mint olyan ifjúsági könyvből, ami külföldön is ismert. Az eseményről készült rövid videó a youtube-on elérhető, egy pillanatra látszom csak háttal a felvételen:

https://www.youtube.com/watch?v=m9J9tDGWMMI&ab_channel=IFLA

Augusztus 22-én, kedd délelőtt elfoglaltam a helyem a poszter kiállító helyszínén és előbb a szomszédos bemutatóknak, majd sorban a zsűrinek és a többi érdeklődőnek ismertettem a pályázatunkat. A poszter szépsége számos érdeklődőt vonzott. Nagyon örömteli volt, hogy a magkönyvtári kezdeményezésünk mindenkit érdekelt, ugyanakkor feltűnő volt, hogy a világ számos különböző részéből érdekezők számára ez nem egy vadonatúj dolog, sok kiállító könyvtárnál már meglévő szolgáltatás volt (például a legjobb zöldkönyvtári projektek között az olasz Villa Vale kistélepülés könyvtárának magkönyvtári szolgáltatása bekerült a három kiemelt közé). Figyelemre méltó, hogy különösen az egészségtudatosság támogatására vonatkozó megjegyzés keltette föl az érdeklődést. Általában a kiállítók közül számos könyvtár a társadalmi integráció programjára építette a poszterét vagy a kulturális örökség könyvtári bemutatásának valamilyen eredeti megközelítésére. A későbbi díjazott poszterek fényében a helyszíni promótálás segítségével lehetett a legnagyobb hatást elérni, az a benyomásom volt, hogy több ország kifejezetten rutinos volt a poszter szekcióban, jól

felépített marketing kampányokkal érkeztek – számos szóróanyaggal, népviseletben -, nem feltétlen a bemutatott program győzte meg a zsűri tagjait.

Kedden délből megtekintettem a legjobb marketing kampányokat díjazó panelt és a gödöllői pályázatot bemutató Istók Anna prezentációját, majd az Ensulib bizottság tagjaival, illetve a zöldkönyvtári panel résztvevőivel megbeszéltük a saját átadónk menetét. Mindenki nagyon izgult, a felfokozott hangulat mégis emelkedett és testvéries volt, ahogy az egész konferenciáé is. Délután került sor a díjátadóra, az eredmény, a második hely nagyon kellemes meglepetést volt.

https://www.youtube.com/watch?v=H78_grX44Ds&ab_channel=IFLA

A győztes, a kolumbiai Biblioteca EPM Medellín könyvtára Kolumbia egyik legnagyobb könyvtára, pályázati felkészülését irányító, a pályázatot bemutató Vivian Puerta Guerra a közösségi fejlesztések szakembere. A Vietnámi-Német Egyetem Könyvtára a kolumbiai pályázóhoz hasonlóan már egy fenntartható épületben működik, stratégiájában is egy zöld egyetemhez kapcsolódik.

A második helyért Priscilla Puntól átvett oklevélben a következőképpen értékelték az Illyés Gyula Könyvtár pályázatát:

„Ez a projekt valóban megérdemli a díjat, mivel erős közösségi elkötelezettséget mutat, amely számos helyi, nemzeti és nemzetközi szervezetekkel való partnerséget foglal magában. Lényűgöző szempont az együttműködés iránti elkötelezettségük és az ország más könyvtáraitól származó fenntartható kezdeményezések megismerése, lehetővé téve a megyei zöld könyvtári hálózat növekedését. Érdemes megjegyezni, hogy a könyvtár a fenntarthatósági kérdéseket is a küldetésnyilatkozatának központi elemeként tűzte ki.”

Szerdán délelőtt folytattam a poszter melletti feladatomat. Nagyon érdekes volt számomra első kézből hallani a fenntarthatósághoz fűződő nézetekről brazil és ausztrál beszámolók alapján. Külön öröm volt magyar származású amerikai könyvtáros kollégák érdeklődésére válaszolni. Hallatlanul inspiráló és felüdítő volt ilyen sokszínű, eltérő kultúrájú és társadalmi közegekben dolgozó kollégákkal beszélgetni.

A szerda délután programjaiból kiemelkedő volt a könyvtári kulturális örökség gyűjteményekről szóló panel, ami az Unesco 30 éves világörökségi programjának apropóján került megrendezésre és kérdésfelvetésének szomorú aktualitását a jelen és a közelmúlt háborúi adták (How can library documentary heritage collections promote inclusive, just, and peaceful libraries?). Külön értékes volt Sari Sarasma előadása a Helsinki Egyetem Szláv

Könyvtárából az Orosz és Kelet-Európa Intézetből. A könyvtári gyűjtemény ebben az esetben egy nemzetközi konfliktus megértéséhez (orosz-ukrán háború) nyújt segítséget.

A kimerítőbb munkanapok után a szerda este a kulturális est nyújtott kikapcsolódást: ennek keretében a rotterdami állatkertet látogathattuk meg. Az első nap átvett regisztrációs kártya biztosította a belépőt, illetve némi fogyasztást a büféből. Itt került sor a könyvtárosok néma – fejhallgatókon keresztül hallgatott – diszkójára. A kirándulásról külön éjjeli busz vitt minket vissza a városközpontba.

Csütörtökön a kiállító csarnokban a Dubai pavilont látogattam meg, annak lenyűgöző hipermodern, nyitott könyvet formázó, magas fokon automatizált könyvtáráról készült videókat (Mohammed Bin Rashid Library). Akkor úgy még állt a helyzet, hogy 2024-ben Dubai ad otthont a következő kongresszusnak. Ennek a döntésnek számos ellenzője volt a konferencia helyszínén is, hónapokkal később a sok bejelentett távolmaradás és tiltakozás nyomán Dubai visszalépett a rendezéstől.

Csütörtök kiemelkedő programja a délkelet-ázsiai térség zöldkönyvtári eseménye volt (*Asia-Oceania responses to environmental challenges to the sustainability of library services*). Nagyon tanulságos volt a *Decoding Citizen Sciences: putting libraries in the public sphere* című panel is, mivel hazánkban a nagyközönség bevonása, a társadalmasítás lépése előtt áll a könyvtári szakma, a környezettudatosság vonatkozásában ugyanakkor logikus irányvonalnak tűnik. Csütörtök délután került sor a Green Library Award díjátadója kapcsán a résztvevőkkel az interjúkra. A pályázatokat értékelő zsűri, az Ensulib elnöke, Harri Saharvita (Helsinki City Library), Amélie Vallotton Presig (Bibiosuisse) és Petra Hauke (Humboldt-Universität) értékelései után a prezentalók anyanyelvükön válaszolhattak a kérdésekre (sajnos ezek a felvételek nem sikerültek megvilágítási okokból, így később szeptember folyamán mindenki videóra vette a saját részét a munkahelyén).

https://www.youtube.com/watch?v=Y4hSEDzfCCg&ab_channel=ENSULIB

A csütörtöki zárórendezvény nem kevésbé volt grandiózus és néha megható, mint a megnyitó ünnepség. Számos fontos és kiemelkedő könyvtáros életút kitüntetése, az új IFLA vezetőség

felállása mellett az Ensulib szekció kiemelkedő munkáját is díjazta a közgyűlés és a vezetőség, a szekció elnöke, Harri Saharvita is elismerésben részesült. A konferencia óriási élményt jelentett, rendkívül sok információval gazdagodtam, a nemzetközi együttműködések lehetőségére ébredtem rá. A könyvtártudomány éves ünnepének nevezhető kongresszus sikeresen képes átadni a „let’s work together, let’s library” szellemiségét. Hisszük, hogy a hazai zöldkönyvtári mozgalomba is erőt és kitartást önthet egy-egy nemzetközi megmérettetés, a tapasztalat jelentette új ötletek és gyakorlatok. A konferencia valóban az együtt gondolkodás terepe, megerősít abban a tudatban is, hogy más és más nyelven, országban és viszonyok között, de a könyvtárosok a világ minden táján ugyanazért dolgoznak. A konferencia óta eltelt időben a pályázaton való részvétel, a második helyezés és a rotterdami konferencia kommunikációja folyamatos, a helyi sajtóban való megjelenések visszatérő eleme.

Előadások, sajtómegjelenések:

„Nemzetközi elismerésben részesült a szekszárdi könyvtár” (teol.hu, 2023. 08.23.):

<https://www.teol.hu/helyi-kozelet/2023/08/nemzetkozi-elismeresben-reszesult-a-szekszardi-konyvtar?fbclid=IwAR1pnHQZlh83dg1c558weVNj2XMoaAlqgiAF6HXbUufrc2Gnp2AoIIJb64>

„Rangos nemzetközi elismerést kapott az Illyés Gyula Könyvtár” (Antritt rádió, 2023.08.28.):

<https://www.antritt.hu/2023/08/28/rangos-nemzetkozi-elismerest-kapott-az-illyes-gyula-konyvtar/>

„Rangos nemzetközi elismerést kapott az Illyés Gyula Könyvtár” (*Jövő vasárnap* 2023.09.10.):

https://www.igyuk.hu/wp-content/uploads/2023/09/JV_20230910_II14_25p.pdf

Előadás a Goethe Intézet könyvtárában, „A könyvtárak zöld oldala” c. szakmai napon:

https://www.goethe.de/ins/hu/hu/ver.cfm?fuseaction=events.detail&event_id=25003419

„Egészen Afrikáig ér el a szekszárdi könyvtári olvasók segítsége” (*Tolnai Népszerűség*, 2023.11.25.):

https://www.igyuk.hu/wp-content/uploads/2023/11/TN20231125_XXXIV275_4p.pdf

Kovács Norbert: „Könyvtár a kultúrák és a Gemenc kapujában” *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, (2023.12. 20.):

<https://journals.bme.hu/tmt/article/view/36488/22201>

„A Short Story of a Library Greening” (*IFLA Ensulib Newsletter*, 2023. december, 9-11.p.):

https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/3137/1/FINAL%20ENSULIB%20Newsletter_Volume3_Dec2023_v3.pdf

„A Zöld Könyvtár díj elnyerése hatalmas eredménynek számít” (teol.hu, 2024.01.02.)

<https://www.teol.hu/helyi-kozelet/2024/01/a-zold-konyvtar-dij-elnyerese-fantasztikus-eredmenyek-szamt>